

TYRESÖ KOMMUN

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdatum

2008-03-19

Socialnämnden

Dnr:43/08-739

§ 1027

Yttrande över betänkandet Bo för att leva

Ärendebeskrivning

Betänkandet Bo för att leva från Äldreboendedelegationen är ett delbetänkande i fråga om äldres boende. Betänkandet är ett diskussionsunderlag. Förslagen tas upp i slutbetänkandet som kommer i december 2008.

Socialförvaltningen är positiv till att frågan om äldres boende lyfts upp och diskuteras. Flera alternativa boendeformer med olika utformning ska finnas för äldre, samt stimulansåtgärder för att öka tillgängligheten i befintliga bostäder. I betänkandet föreslås en ny boendeform, trygghetsbostäder, vilket vi ställer oss mycket positiva till. Trygghetsbostäder ska kunna erhållas utan biståndsbeslut och kriterier bör fastställas av varje enskild kommun. Åtagandet om trygghetsbostäder bör vara frivilligt för kommunerna enligt alternativ B.

Trygghetsbostäder bör kunna efterfrågas även av dem som inte är resursstarka, vilket kan underlättas av möjligheter till subvention av vissa insatser och mer förmånliga regler för bostadstillägg i enlighet med överväganden i betänkandet.

Förslag till beslut

1. Socialnämnden antar förvaltningens yttrande att överlämnas till kommunstyrelsen.

Socialnämndens beslut

- Enligt ordförandens förslag.

Protokollsanteckning

Det antecknas på begäran av Mathias Tegnér (s) att socialdemokraterna inte deltar i beslutet utan hänvisar till kommande beslut i kommunstyrelsen.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Bakgrund, betänkandet

Betänkandet Bo för att leva (SOU 2007:103) från Äldreboendedelegationen är ett delbetänkande i fråga om äldres boende. Betänkandet är ett diskussionsunderlag. Förslagen tas upp i slutbetänkandet som kommer i december 2008. Delbetänkandet omfattar i stort en beskrivning av aktuell situation samt överväganden och konsekvenser för olika boendialternativ för äldre.

I betänkandet beskrivs tre alternativa former för att stimulera utvecklingen av bostäder anpassade till äldres behov s.k mellanboendeformer eller trygghetsboende. Alternativ A motsvarar huvudsakligen dagens situation i fråga om seniorbostäder och tillgänglighetsanpassning, alternativ B innebär ett frivilligt åtagande för kommunerna att erbjuda trygghetsbostäder där kommunen fastställer kriterierna, medan alternativ C är en skyldighet för kommunerna att erbjuda trygghetsbostäder och staten fastställer kriterierna.

Betänkandet har remitterats till bland annat Tyresö kommun för yttrande. Yttrandet ska vara inkommet till Socialdepartementet senast måndagen den 21 april.

Socialförvaltningens yttrande

Socialnämnden ska, enligt socialtjänstlagen, ”verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro med andra”.

Socialförvaltningen delar Äldreboendedelegationens uppfattning om att det behövs olika mellanboendeformer för äldre med olika utformning och service; seniorbostäder som upplåtes med bostadsrätt eller hyresrätt, trygghetsbostäder med olika serviceinnehåll som framför allt upplåtes med hyresrätt samt stimulansåtgärder för att öka tillgängligheten i befintliga bostäder. Vår bedömning är att det i många fall kan förebygga och skjuta upp behoven av mer omfattande vård och omsorgsinsatser.

De flesta äldre kan själva bäst avgöra om någon form av anpassat boende är att föredra framför den bostad de redan har. Vår erfarenhet är att seniorbostäder med hyresrätt efterfrågas i hög grad av äldre över 75 år. Särskilt attraktiva är seniorlägenheter i nära anslutning till ett särskilt boende och med närhet till servicecentra.

Vår uppfattning är att ytterligare mellanboendeformer behöver utvecklas och vi ställer oss mycket positiva till förslaget om trygghetsbostäder.

Sammanfattning

Sammanfattande bedömning: Befolkningsutvecklingen fram mot 2050 med en kraftigt ökad andel äldre i befolkningen medför att det behövs fler bostäder och boendemiljöer anpassade till äldre personer.

Många äldre vill bo kvar i den bostad och/eller det bostadsområde där de redan bor. I dessa fall har insatser för att öka den fysiska tillgängligheten i det ordinarie bostadsbeståndet stor betydelse.

En del äldre önskar bo i närheten av andra som befinner sig i samma livssituation som de själva för att ta del av bl.a. den gemenskap som ett sådant boende kan erbjuda. Seniorbostäder med olika upplåtelseformer är för dem, framför allt i tredje åldern, ett sådant alternativ.

Andra äldre personer, som upplever att de inte längre känner sig trygga i sina hem, har i vissa fall sökt särskilt boende men nekats sådant eftersom deras behov ansetts kunna tillgodoses på annat sätt. Överväganden om hur dessa äldres behov av bostäder och stöd i vardagslivet ska kunna tillgodoses, när den egna bostaden inte räcker till, redovisas i detta delbetänkande.

Seniorbostäder och trygghetsbostäder kan stärka den enskildes sociala nätverk. Det stöd ett sådant nätverk erbjuder kan underlätta för den enskilde att leva ett aktivt och självständigt liv och även skjuta upp behov av vård och omsorg.

Det är också nödvändigt att de som så behöver får tillgång till personal dygnet runt. Men behovet av särskilt boende är på vissa håll i landet för närvarande inte täckt. Det är alltså angeläget att olika former av bostäder, det ordinarie bostadsutbudet inklusive seniorbostäder, trygghetsbostäder och det särskilda boendet utvecklas för att tillgodose behoven hos de äldre. Seniorbostäder och trygghetsbostäder ger äldre människor möjligheter att utveckla sina sociala nätverk. Starka sociala nätverk och

Det behövs alltså fler bostäder och boendemiljöer med god tillgänglighet, bland annat hiss. Men det behövs också boendeformer som kompletterar och erbjuder komplement såväl till det ordinarie bostadsutbudet som till särskilt boende. Sådana bostäder bör erbjuda viss service, möjligheter till gemenskap och medge teknisk stöd.

Mångfalden i människors levnadssätt, levnadsvillkor och behov samt kommunernas skilda planeringsförutsättningar innebär att det kommer att behövas bostäder med olika utformning och service. Boendeanternativ behöver utvecklas med utgångspunkt i lokala förhållanden och äldre människors medverkan. Men gemensamt för dem alla och deras närmaste omgivning är vikten av att de är tillgängliga för personer som behöver gångstöd såsom käpp och rullator eller är rullstolsburna. En sådan tillgänglighet är bra för alla, t.ex. yngre med fysiska funktionsnedsättningar och barnfamiljer.

Hälsoutvecklingen

Ökningen av antalet äldre i befolkningen kommer i sig att medföra ökade behov av vård och omsorg. Under vårt åldrande kommer de flesta av oss att få erfara att funktionsförmågan avtar och att vi behöver en omgivning som ger stöd och skapar samband i våra vardagsliv. Vi kommer också med stor sannolikhet att under de sista levnadsåren behöva vård- och omsorgsinsatser för längre eller kortare tid.

Att bedöma och möta behov

Tröskeln för när människor bedöms vara i behov av särskilt boende är numera oftast hög. I vissa fall anses den för hög och medför att människor är tvungna att bo kvar i sin ursprungliga bostad fast de egentligen inte önskar det. De kan känna sig osäkra och otrygga och önska ett annat boende, som utöver god tillgänglighet också erbjuder viss service och möjligheter till gemenskap.

De flesta äldre kan själva bäst avgöra när någon form av anpassat boende är att föredra framför den bostad de redan har. Människor behöver kunna välja ett sådant boende varför det behövs en mångfald av bostadsalternativ i kommunerna som inte kräver behovsbedömning. Analyser som gjorts ger också stöd för att bostäder

Den tekniska utvecklingen

Möjligheterna till teknikstöd i boendet utvecklas i snabb takt. Tjänster som leder till ökad trygghet och säkerhet och som underlättar och stödjer kommunikation och "komma ihåg" är viktiga för äldre personers möjligheter att leva ett självständigt liv i gemenskap med andra. Nybyggda bostäder borde utformas på ett sådant sätt att de medger teknikstöd. Det skulle t.ex. behövas exempel på både hur bostäder generellt och i synnerhet bostäder anpassade till äldres behov borde planeras och utrustas för att möta framtidens krav på tillgänglighet och hjälpmedel/teknikstöd. Men för att ta fram sådana behövs ytterligare kunskap, bland annat om vilka teknikstöd som kan vara aktuella, om metoder och installationer, vilka kostnader teknikstöden är förknippade med och hur de ska finansieras samt deras individ- och samhällsnytta.

En enhetlig terminologi

De termer och begrepp som idag används för olika slag av bostäder avsedda för äldre skapar mer förvirring än klarhet. Det behövs begrepp som bidrar till att göra det offentliga åtagandet tydligare. Kriterier för detta är att begreppen är definierade och används i officiell statistik och att de finns preciserade i lagar och förordningar. Begreppen ordinärt boende respektive särskilt boende är också definierade på detta sätt men "särskilt boende" har inte fått riktigt genomslag och tidigare begrepp används fortfarande.

Äldreboendedelegationen anser att det är önskvärt att delvis nya begrepp införs när det gäller äldres boende. Men för att sådana begrepp ska få genomslag måste de upplevas som relevanta, både av dem som är verksamma inom vård och omsorg och av de äldre och deras anhöriga. Mot denna bakgrund och de exempel på olika ord och beteckningar för äldres bostäder som delegationen fångat upp framträder följande begrepp:

Seniorbostäder är ett vanligt förekommande begrepp. Av delegation används det som samlingsbegrepp för alla former av ordinärt boende som utmärks av god tillgänglighet, tillgång till gemensamhetslokaler och krav på att de boende måste ha uppnått en viss ålder för att få flytta in. Seniorbostäder kommer med stor sannolikhet att förekomma under många olika namn även fortsättningsvis. För dem som driver utvecklingen och ansvarar för produktionen är

Överväganden om alternativa lösningar

Skapa trygghet tillsammans

Den pågående utvecklingen visar att det finns ett utrymme för och en efterfrågan på bostäder och boendeformer som kan komplettera ordinarie boende av traditionellt slag och dagens särskilda boende. Bostäder av detta slag erbjuder viss service och möjligheter till gemenskap utöver att de utmärks av god tillgänglighet. De bidrar till att äldre kan behålla sitt självbestämmande och sin integritet. Den kraft och det engagemang som finns hos dem kan också komma till uttryck i stöd för varandra. Gemenskap uppstår genom ömsesidighet och trygghet skapar man tillsammans.

Två huvudspår har övervägts för hur fler bostäder anpassade till äldre människors behov ska kunna tillskapas. Det ena utgår från att alla s.k. seniorbostäder utformas inom ramen för det ordinarie bostadsutbudet, dvs. regleras i lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (alternativ A) på motsvarande sätt som idag.

Det andra huvudspåret handlar om s.k. trygghetsbostäder. Två olika inriktningar av och "lösningar" för trygghetsbostäder redovisas. I det ena fallet är det ett frivilligt åtagande från kommunerna att tillskapa trygghetsbostäder (alternativ B). Lagregleringen kan då ske i en ny lag med lagen (2006:492) om kommunernas befogenheter att tillhandahålla servicetjänster åt äldre som förebild eller också kan nämnda lag kompletteras med bestämmelser om trygghetsbostäder.

I det andra fallet är det en skyldighet för kommunerna att erbjuda trygghetsbostäder (alternativ C). Denna skyldighet kan regleras i socialtjänstlagen (2001:453).

• Alternativ A

Detta alternativ innebär att

- seniorbostäder av olika slag ingår i ett breddat utbud av bostäder och tjänster inom den ordinarie bostadsmarknaden [inom ramen för lagen (2000:1383) om kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen],
- bostäderna upplåts med hyresrätt, bostadsrätt eller kooperativ hyresrätt,

tioner och vårdpersonal i en situation när antalet mycket gamla människor ökar kraftigt. Väl utformade trygghetsbostäder kan bidra till att skjuta upp mer omfattande behov av vård och omsorg. Ansvariga för kommunens boendeplanering och företrädare för socialnämnden bör samverka vid planering och bedömning av sådana bostäder. Det är en viktig uppgift för socialnämnden inom ramen för dess uppsökande verksamhet och medverkan i samhällsplaneringen (3 kap., 2 § socialtjänstlagen) att uppmärksamma behov av trygghetsbostäder och medverka till att sådana tillskapas.

Gemensamma inslag i alternativen B och C

Gemensamt för trygghetsbostäder enligt alternativen B respektive C är

- att bostäderna upplåts med hyresrätt och med begränsningar i överlåtelse,
- att det finns tillgång till gemensamhetslokaler,
- att hyresgästerna själva beslutar om hur gemensamhetslokaler får användas, när kostnaderna för dessa lokaler slås ut på hyrorna,
- att kommunen kan välja att subventionera gemensamhetslokaler och på så sätt också låta dem vara tillgängliga för andra som bor i närområdet,
- att det i gemensamhetslokalerna också är möjligt att äta tillsammans,
- att hyresgästernas eventuella behov av vård och omsorg tillgodoses av behovsprövad hemtjänst och/eller hemsjukvård på motsvarande sätt som i ordinärt boende,
- att personal som resurs till alla hyresgäster bör finnas tillgänglig vissa tider och dagar i veckan för gemenskapsbefrämjande och aktiverande insatser,
- att kostnaderna för personal som är en resurs för alla hyresgäster bekostas av kommunen som en förebyggande och stödjande insats,
- att bostäderna är tillgängliga och uppfyller de högre kraven i svensk standard för bostadsutformning.

till en kommunal bostadsförmedling eller på annat sätt anpassat till den lokala samhällsorganisationen.

Motiv för och reglering av alternativ C

Det främsta argumentet för att det skulle vara en skyldighet för kommunerna att erbjuda trygghetsbostäder är att det offentliga åtagandet bör vara detsamma i hela landet. Oavsett var i landet man bor ska man alltså ha möjlighet att söka en trygghetsbostad utan att behöva flytta från sin hemkommun. En sådan skyldighet skulle kunna regleras i socialtjänstlagen (2001:453) utan att omfattas av rätten till bistånd. Rätten till bistånd förutsätter individuell behovsprövning och någon sådan ska inte ske.

Kommunens skyldighet att tillhandahålla trygghetsbostäder skulle t.ex. kunna regleras genom ett tillägg i 5 kap. 4 § vars nuvarande lydelse är: "Socialnämnden ska verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra."

Ett kompletterande andra stycke skulle kunna utformas enligt följande: "Kommunen ska verka för inrättande av trygghetsbostäder. Med trygghetsbostad avses ett boende som ger äldre personer förutsättningar till ett självständigt och aktivt liv i gemenskap med andra.

Trygghetsbostäder är ett komplement till bostäder inom det ordinära bostadsbeståndet och till särskilda boendeformer³ enligt 5 kap. 5 § andra stycket socialtjänstlagen (2001:453)."

Eftersom det inte sker någon individuell behovsbedömning vid fördelning av trygghetsbostäder bör man överväga att införa kriterier för när enskilda personer kan ansöka om/ställa sig i kö för en trygghetsbostad. Äldreboendedelegationen har också diskuterat och övervägt flera kriterier i samband med alternativ C. Delegationen har emellertid inte funnit något av de diskuterade kriterierna tillfredsställande. Det som bör vara utslagsgivande för att få flytta till en trygghetsbostad är den enskildes egen upplevelse av oro och otrygghet oavsett om denna har sin grund i fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar eller brist på sociala kontakter till följd av ålder.

³ Alternativ benämning av särskilt boende skulle kunna vara "vård- och omsorgsboende".

ligheter att efterfråga seniorbostäder och trygghetsbostäder utan några särskilda ekonomiska stödinsatser. För att stödja dem med en svagare ekonomi har delegationen övervägt möjligheten att höja bostadstillägget för pensionärer (BTP) och det särskilda bostadstillägget för pensionärer (SBTP), vilket skulle kunna finansieras genom ett något högre tak för avgiftsuttaget i högkostnadsskyddet i äldreomsorgen.

Hissbidrag

Även om hissinstallation är en av de mest kostnadskrävande åtgärderna för att skapa bättre tillgänglighet är den också en av de effektivaste. Erfarenheterna från tidigare hissbidrag har visat att intresset för sådana bidrag varit stort och också bidragit till att hissar installerats. Utan subvention kan fastighetsägarna möta motstånd hos hyresgästerna när de önskar installera hiss eftersom detta medför ökade hyreskostnader.

Enligt Boverket har bestämmelserna om att hiss ska installeras vid större ombyggnader lett till att fastighetsägare i vissa fall undvikit att bygga om. Att åter införa ett hissbidrag borde därför leda till att fler ombyggnader genomförs. I sin tur skulle detta kunna bidra till att fler lägenheter byggs om och moderniseras och på så sätt bli mer tillgängliga för personer med rörelsehinder och öka möjligheterna till kvarboende. Ytterligare en sannolik och förväntad effekt är att behoven av bostadsanpassningsbidrag skulle minska.

Kommunala stimulansåtgärder

Inventeringar som grund för en bra boendeplanering

För en kommun är det viktigt att kunna erbjuda ett attraktivt utbud av bostäder och boendemiljöer. Inventeringar av det bostadsbestånd som finns är en grund för arbetet att forma en strategi för hur boendet i olika delar av kommunen ska utvecklas. Att alla berörda parter är involverade i och samverkar vid en strategi för kommunens bostadsförsörjning är också av central betydelse. För att fler äldre ska få tillgång till bostäder som underlättar och stödjer deras vardagsliv är det särskilt viktigt att kommunernas

Samhällsekonomiska konsekvensanalyser

Äldreomsorgens kostnader på lång sikt

Enbart som en följd av att alltfler i befolkningen uppnår högre ålder fördubblas i det närmaste kostnaderna för äldreomsorgen fram till 2050. Men detta innebär inte att äldreomsorgens andel av BNP ökar – inte ens vid en förhållandevis måttlig ökning av BNP.

Kostnaderna inom äldreomsorgen är mycket löneintensiva. Även relativt måttliga reallöneökningar får därmed till följd att äldreomsorgens andel av BNP ökar betydligt. Även andra faktorer kommer sannolikt att bidra till att kostnaderna ökar fram mot 2050. Sammantaget förväntas kostnaderna öka kraftigt. Faktorer som kan verka tillbakahållande för en sådan utveckling är att äldre personer får en förbättrad hälsa och att deras funktionsförmåga kan utvecklas och stödjas.

Som följd av kostnadsutvecklingen torde trycket på skattefinansiering av äldreomsorgen öka. Det kan också bli nödvändigt att överväga en högre andel privat finansiering av äldreomsorgen, vilket i sin tur kan förväntas leda till ökade fördelningsproblem.

Om ändrade regler för BTP och högkostnadsskyddet i äldreomsorgen

Ett sätt att stimulera tillkomsten av fler seniorbostäder och trygghetsbostäder är att öka efterfrågan. Förmånligare regler för bostadstillägg för pensionärer (BTP) och särskilt bostadstillägg för pensionärer (SBTP) skulle t.ex. kunna bidra till att fler äldre efterfrågade sådana bostäder. Äldreboendedelegationen har också låtit undersöka de ekonomiska konsekvenserna för statens del av förmånligare regler och på vilket sätt de ökade utgifterna skulle kunna finansieras.

Redan vid förhållandevis små regeländringar inom BTP skulle det vara möjligt att substantiellt förstärka subventionerna till boendet för äldre med låga inkomster. Sådana förstärkningar skulle ha budgeteffekter på några hundratals miljoner kronor och kunna finansieras med ett måttligt höjt tak för avgiftsuttaget i äldreomsorgen. Den del av äldreomsorgen som idag finansieras av egenavgifter är låg, knappt fyra procent, varför det borde finnas ett utrymme för en högre andel egenavgifter.

Plats och tid

Kommunhuset i Tyresö, sammanträdesrum Myggdalen, plan 1
Onsdagen den 20 februari 2008 kl 19.00 – 20.45

Beslutande

Se närvarolista

Övriga deltagare

Se närvarolista

Utses att justera

Mathias Tegnér

Justerings plats och tid

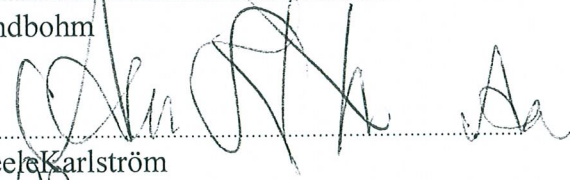
Kommunhuset 3 tr, Sunnangränd 4, Tyresö
Tisdagen den 25 mars 2008 kl. 08.00

Underskrifter

Sekreterare

Anita LindbohmParagrafer 1022-1032
2001

Ordförande

Anna Steele Karlström

Justerande

Mathias Tegnér

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag

Organ

Socialnämnden

Sammanträdesdatum

2008-03-19

Datum för anslags uppsättande

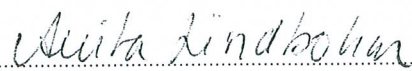
2008-03-25

Datum för anslags nedtagande 2008-04-15

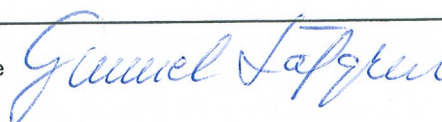
Förvaringsplats för protokollet

Kommunhuset vån 3, Sunnangränd 4, Tyresö

Underskrift

Anita Lindbohm

Utdragsbestyrkande

Sammanträdesdag: 2008-03-19

Sammanträdestid: 19.00 – 20.45

Ordinarie ledamöter:

Namn	Närv	Beslutande	Kom kl	Gick kl	Anm
Anna SteeleKarlström (fp), ordf	X	X			
Bengt Bergström (c), 1:e v ordf	X	X			
Mathias Tegnér (s), 2:e v ordf	X	X			
Christina Hinnas (m)	X	X			
Ted Bondefalk (m)	X	X			
Gerd Dufberg (m)	X	X			
Mikael Onegård (m)	X	X			
Rode Kennerberg (kd)					
Carl-Johan Karlson (s)	X	X			
Rune Jansson(s)	X	X			
Monica Schelin (s)	X	X			

Ersättare:

Gunilla Hellgren (m)	X	X			
Andreas Jonsson (m)	X				
Birgitta Soccorsi (m)					
Sonja Gustafsson (m)	X				
Erik Hedberg (m)					
Inger Elwin (fp)					
Rolf Bengtsson (fp)	X				
Alfonso Morales (s)	X				
Ann-Britt Avelin (s)	X				
Lillian Nylinder (mp)	X				
Elisabeth Hedlund (v)					

Närvarande tjänstemän:

Anita Brynje

Anita Lindbohm

Catarina Stavenberg

Elisabeth Hagert §§ 1022 - 1025